

Náklady trestního řízení

Rozhodování o nákladech trestního řízení je upraveno v § 151 až 156 trestního řádu. Tato jednotlivá rozhodnutí se činí většinou až po právní moci odsuzujícího rozhodnutí ve věci samé (trestního příkazu, rozsudku) a jde o několik samostatných rozhodnutí. Tato rozhodnutí se týkají následujících okruhů:

1. odměna a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci – § 151 odst. 2, 3 tr. řádu
2. náklady, které vznikly v průběhu trestního řízení státu – § 152 a § 153 tr. řádu
3. náklady, které vznikly v průběhu trestního řízení poškozenému – § 154 tr. řádu

1. odměna a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci – § 151 odst. 2, 3 tr. řádu

O návrhu rozhoduje orgán, který vede řízení v době, kdy skončila povinnost obhájce obhajovat obviněného, nejčastěji tedy po právní moci rozhodnutí ve věci samé. Jde o návrhové řízení, které je podmíněno návrhem ustanoveného obhájce, nelze mu tedy v rozhodnutí přiznat více než požaduje. Nárok obhájce se prekluduje ve lhůtě stanovené v § 151 odst. 2 věta druhá tr. ř.:

Nárok je třeba uplatnit do jednoho roku ode dne, kdy se obhájce dozvěděl, že povinnost obhajovat skončila, jinak nárok zaniká.

Bližší se tomuto rozhodování budeme věnovat v části týkající se advokátního tarifu – vyhl. č. 177/96 Sb. – AT. Proti rozhodnutí o výši odměny a náhradě hotových výdajů ustanoveného obhájce je přípustná stížnost (§ 151 odst. 3 trestního řádu) s odkladným účinkem.

2. náklady, které vznikly v průběhu trestního řízení státu – § 152 a § 153 tr. řádu

Rozhoduje se o povinnosti odsouzeného zaplatit státu, až po právní moci odsuzujícího rozhodnutí ve věci samé (trestního příkazu, rozsudku).

Náklady spojené s výkonem vazby – § 152 odst. 1 písm. a) tr.ř. a paušální částka nákladů trestního řízení – § 152 odst. 1 písm. e) tr.ř. Tato usnesení vyhotovují vyšší soudní úředníci v rámci tzv. konečného referátu, což budeme ještě probírat při praktické činnosti VSÚ se spisem. Paušální částku nákladů trestního řízení stanoví vyhláška č. 312/1995 Sb., stejně tak i v řízení o zcela bezvýsledně podaném návrhu na obnovu řízení a v řízení o zcela bezvýsledně podaném dovolání – § 153 tr. řádu.

Odměna a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem, pokud nemá odsouzený nárok na obhajobu bezplatnou – § 152 odst. 1 písm. b) tr.ř. Rozhoduje se po právní moci usnesení o výši odměny a hotových výdajů ustanovenému obhájci (§ 151 odst. 2, 3 tr. řádu – viz výše) a poté, co přiznaná částka byla účtárnou soudu obhájci vyplacena – poukázána na účet.

Náklady spojené s využitím elektronického kontrolního systému při podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a při nahrazení vazby – § 152 odst. 1 písm. c) tr.ř. a náklady

spojené s výkonem trestu domácího vězení – § 152 odst. 1 písm. d) tr.ř. Kdy se rozhoduje v těchto případech stanoví § 155 odst. 1, 2, 3 tr. řádu.

Stížnost s odkladným účinkem je přípustná proti rozhodnutí, která jsou činěna podle § 152 odst. 1 písm. a) – d) tr. řádu (§ 155 odst. 1, 2, 3 tr.ř.). Proti rozhodnutí o paušální částce nákladů trestního řízení podle § 152 odst. 1 písm. e) tr. řádu není stížnost přípustná.

Náklady spojené s výkonem trestu odnětí svobody – § 152 odst. 1 písm. d) tr.ř. – upravuje § 35-36 zákona č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody.

3. náklady, které vznikly v průběhu trestního řízení poškozenému – § 154 tr. řádu

V praxi se jedná zejména o náklady vzniklé přibráním zmocněnce, protože nejčastěji poškození svá práva v trestním řízení realizují právě prostřednictvím zmocněnce, kterého si zvolí. Jiné náklady mohou být cestovné k soudu, vypracování znaleckého posudku, který zadal poškozený, např. ke stanovení nemajetkové újmy způsobené trestným činem. Rozhoduje se po právní moci rozhodnutí ve věci samé (trestní příkaz, odsuzující rozsudek). Pokud si poškozený zmocněnce zvolil, jde ve smyslu § 155 odst. 4 tr. řádu opět o návrhové řízení, které je podmíněno návrhem poškozeného, nelze mu tedy v rozhodnutí přiznat více než požaduje. V případě, že byl poškozenému zmocněnec ustanoven podle § 51a tr. řádu, rozhoduje se i bez návrhu (§ 155 odst. 4 tr. řádu). Stížnost s odkladným účinkem je přípustná v případě obou rozhodnutí (§ 155 odst. 4, 5 tr.ř.).

Rozhodování o odměně a nákladech ustanoveného obhájce v trestním řízení

Procesní postup upravuje § 151 tr. řádu, hmotněprávním předpisem je vyhláška č. 177/96 Sb. o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve zkratce AT.

§ 151 odst. 2 tr. řádu stanoví, že jde o řízení podmíněné návrhem ustanoveného obhájce, jemuž skončila povinnost obhajovat obviněného. Nejčastěji to bývá v případě pravomocného skončení věci, není ale vyloučeno, aby to bylo např. poté, co si obviněný zvolí obhájce na plnou moc. Návrhové řízení znamená, že jsme při rozhodování vázáni návrhem obhájce a není možné přiznat více, i kdyby měl při správné aplikaci vyhlášky (AT) na toto nárok. Rovněž je zde upravena prekluze nároku v případě neuplatnění ve lhůtě jednoho roku ode dne, co se obhájce dozvěděl, že povinnost obhajovat skončila.

Při samotném rozhodování o návrhu obhájce musíme nejprve stanovit výši odměny za jeden úkon právní služby (právní pomoci) podle § 10 odst. 3 za použití § 7 a po snížení podle § 12a odst. 1 AT. Vždy je třeba vycházet z trestní sazby stanovené za trestný čin, pro který byl obviněný stíhán,

Použijeme příklad:

Obviněný byl stíhán pro přečin krádeže podle § 205 odst. 3 trestního zákoníku, tedy za trestný čin se sazbou jeden rok až pět let odnětí svobody. Podle § 10 odst. 3 písm. b) AT se u tohoto trestného činu za tarifní hodnotu (zjednodušeně řečeno výši sporu v civilním řízení) považuje

částka 10 000 Kč. Podle § 7 bod 4. AT sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí 1 500 Kč. Po snížení o 20 % podle § 12a odst. 1 AT sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí 1 200 Kč.

Složitější na výpočet je následující příklad: obviněný byl stíhán pro zločin vraždy podle § 140 odst. 1 trestního zákoníku, tedy za trestný čin se sazbou deset až osmnáct let odnětí svobody. Podle § 10 odst. 3 písm. d) AT se u tohoto trestného činu za tarifní hodnotu (zjednodušeně řečeno výši sporu v civilním řízení) považuje částka 50 000 Kč. Podle § 7 bod 5. AT sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí 1 500 Kč plus 40 Kč za každých započatých 1 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč. 50 000 Kč převyšuje 10 000 Kč čtyřicetkrát, 40 Kč krát 40 je 1 600 Kč. Toto musíme přičíst k základu 1 500 Kč, výsledek je 3 100 Kč. Po snížení o 20 % podle § 12a odst. 1 AT sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí 2 480 Kč.

Veškeré kombinace sazby za jeden úkon právní služby obsahuje následující tabulka:

trestní sazba za čin	tarifní hodnota	odměna za 1 úkon	odměna po snížení o 20%
	§ 10	§ 7	§ 12a odst. 1
do 1 roku	5 000	1 000	800
1-5 roků	10 000	1 500	1 200
5-10 roků	30 000	2 300	1 840
více než 10 roků	50 000	3 100	2 480

V praxi jsou tedy možné jen tyto čtyři sazby odměn za jeden úkon právní služby. Samozřejmě sazba odměny se může v průběhu trestního stíhání měnit. Příklad: obviněný byl od 1.4. stíhán pro přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku (sazba 6 měsíců až 3 roky), poté 15.6. došlo k překvalifikaci a byl stíhán pro zločin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku (sazba 2 až 8 let). Tato změna právní kvalifikace bude mít vliv na výši odměny za jeden úkon právní služby. Úkony obhájce provedené od 1.4. do 14.6. budou honorovány podle § 10 odst. 3 písm. b) AT ve výši 1 200 Kč za úkon a úkony provedené po 15.6. budou podle § 10 odst. 3 písm. c) AT honorovány částkou 1 840 Kč za úkon.

Co je úkonem právní služby stanoví § 11 AT. V prvním odstavci jsou uvedeny úkony, za které náleží vždy celá částka odměny. V praxi se nejčastěji jedná o úkony popsané v § 11 odst. 1 pod písmeny b), c), e), f), g), k)

§ 11

Úkony právní služby

(1) *Mimosmluvní odměna náleží za každý z těchto úkonů právní služby:*

b) první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení nebo obhajoby, je-li klientovi zástupce nebo obhájce ustanoven soudem,

c) další porada s klientem přesahující jednu hodinu,

e) účast při vyšetřovacích úkonech v přípravném řízení, a to každé započaté dvě hodiny,

f) prostudování spisu při skončení vyšetřování, a to každé započaté dvě hodiny,

g) účast na jednání před soudem nebo jiným orgánem, a to každé započaté dvě hodiny,

k) odvolání, dovolání,

Ve druhém odstavci jsou uvedeny úkony, za které náleží pouze polovina částky (vypočtené za jeden úkon). V praxi se nejčastěji jedná o úkony popsané v § 11 odst. 2 pod písmeny d), f).

(2) Mimosmluvní odměna ve výši jedné poloviny náleží za každý z těchto úkonů právní služby:

d) návrhy a stížnosti ve věcech, ve kterých se rozhoduje ve veřejném zasedání, a vyjádření k nim, s výjimkou odvolání, návrhu na obnovu řízení a podnětu ke stížnosti pro porušení zákona,

f) účast při jednání, při kterém došlo pouze k vyhlášení rozhodnutí,

Pokud by obhájce účtoval úkon neuvedený v § 11 odst. 1 nebo 2, uplatní se znění odstavce 3:

(3) Za úkony právní služby neuvedené v odstavcích 1 a 2 náleží odměna jako za úkony, jimž jsou svou povahou a účelem nejblíží.

Judikaturou je již vyřešena situace, kdy úkony v přípravném řízení (např. výslechy svědků jdoucí po sobě, mezi nimiž je vždy určitá časová proluka) nebo v řízení před soudem (hlavní líčení s přestávkami) trvají více než dvě hodiny (§ 11 odst. 1 písm. e), g) AT). V těchto případech se přestávky mezi jednotlivými úkony nepočítají do doby trvání úkonů, počítá se čistý čas trvání úkonů, odměna za jeden úkon náleží za čisté dvě hodiny trvání úkonu (nebo násobky dvou hodin). Příklad: výslechy svědků v přípravném řízení jsou nařizeny po půl hodině na 8.00, 8.30, 9.00, 9.30, 10.00 hodin. Ve skutečnosti výslechy proběhnou 8.05 – 8.20, 8.35 – 8.50, 9.05 – 9.30, 9.40 – 10.10, 10.15 – 10.40 hodin. Čistého času výslechy trvaly 15 + 15 + 25 + 30 + 25 minut, dohromady 110 minut, odměna obhájce bude pouze za jeden úkon (za každé započaté dvě hodiny), i když celkově si úkony vyžádaly téměř dvě a třičtvrtě hodiny času.

Ke každému úkonu náleží ve smyslu § 13 odst. 4 AT tzv. režijní paušál ve výši 300 Kč, což je paušální náhrada za vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné.

Dále obhájci náleží ve smyslu § 13 odst. 1 AT náhrada účelně vynaložených výdajů, což v praxi bývá téměř výhradně cestovné. Dnes už cestovné autem spočítají programy, např. Justtarif, my se později naučíme, jak se cestovné počítá. Na každý rok je nová vyhláška o cenách pohonných hmot a amortizaci motorových vozidel.

Rovněž obhájci náleží podle § 14 odst. 1 AT náhrada za promeškaný čas, pokud nastane některá z alternativ uvedených pod písmeny a), b).

Náhrada za promeškaný čas

(1) Advokátu náleží náhrada za čas promeškaný v souvislosti s poskytnutím právní služby

a) při úkonech prováděných v místě, které není sídlem nebo bydlištěm advokáta, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět,

b) za čas promeškaný v důsledku zpoždění zahájení jednání před soudem nebo jiným orgánem, jestliže toto zpoždění činí více než 30 minut.

Náhrada za promeškaný čas činí 100 Kč za každou i jen započatou půlhodinu, avšak nenáleží, má-li za stejné časové období nárok na odměnu za úkon právní služby (§ 14 odst. 3, 4 AT).

Pokud je advokát plátcem DPH, náleží mu odměna a náhrady zvýšené o DPH (§ 14a odst. 1 AT).

Shrnutí: při výpočtu odměny ustanoveného obhájce musíme nejprve postupem podle § 10 odst. 3 za použití § 7 a po snížení podle § 12a odst. 1 AT stanovit výši odměny za jeden úkon právní služby. Poté určíme počet úkonů, za které odměna náleží. Ke každému úkonu náleží režijní paušál 300 Kč (§ 13 odst. 4 AT). Dále náleží náhrada výdajů (§ 13 odst. 1 AT) a náhrada za promeškaný čas (§ 14 odst. 1 AT), případně DPH, pokud je advokát plátcem.

Rozhodování o odměně a nákladech zmocněnce poškozeného v trestním řízení

Procesní postup upravuje § 154 tr. řádu, hmotněprávním předpisem je opět vyhláška č. 177/96 Sb. - advokátní tarif (AT). Výše odměny za jeden úkon právní služby se stanoví podle § 10 odst. 5 za použití § 7 a po snížení podle § 12a odst. 1 AT, příp. omezené částkou 5 000 Kč za jeden úkon dle § 12a odst. 2 AT. Praxe dlouhodobě nerozlišuje mezi zmocněncem zvoleným a zmocněncem ustanoveným (např. usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 3103/17, III. ÚS 1404/18, II. ÚS 1266/18, I. ÚS 3780/19).

Jak trestní řád v § 154 odst. 1, tak i výše citovaná rozhodnutí Ústavního soudu zdůrazňují, že odsouzený, jemuž byla uložena povinnost zaplatit poškozenému náhradu majetkové škody nebo nemajetkové újmy, je povinen nahradit poškozenému též náklady potřebné k účelnému uplatnění tohoto nároku v trestním řízení, včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce. Je proto třeba posuzovat u každého úkonu, za které poškozený (zastoupený zmocněncem) odměnu požaduje, nakolik byly účelné v daném trestním řízení. Nezřídka se totiž stává, že za jednotlivé úkony právní služby, které zmocněnci vykonali, požadují částku, která dokonce převyšuje pravomocným rozsudkem přiznanou náhradu nemajetkové újmy.